

УДК 330.322 (477)

ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

СІДЛЕЦЬКИЙ А.Ю.

*Студент 4 курсу, факультет обліку і аудиту,
спеціальність “Облік і аудит”*

*Науковий керівник СЕГЕДА С.А., к.е.н, доцент, фінансово-економічний
факультет кафедра міжнародної економіки
Вінницький національний аграрний університет*

Розглянуто сучасний стан прямого іноземного інвестування. У статті зроблено аналіз ситуації щодо забезпечення сільського господарства іноземними інвестиціями і поліпшення інвестиційного клімату, вивчені регіональні особливості залучення інвестицій в АПК України.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний клімат, іноземні інвестиції, сільське господарство.

Постановка проблеми. Агропромисловий комплекс – один з найважливіших секторів економіки України. Економічна криза, що охопила всі сфери економіки, завдала чималих втрат аграрному виробництву. Вихід аграрної сфери з кризового стану може бути здійснений лише після відновлення повноцінного інвестиційного процесу. Основним завданням держави в цьому плані є створення сприятливого інвестиційного клімату та стимулювання інвестиційних процесів.

Інвестиційний клімат є важливою складовою системи економіки, яка має створити передумови для стабільного інвестиційного зростання шляхом активної інвестиційної діяльності, як внутрішньої так і зовнішньої. Проблема підвищення ефективності інвестиційного процесу – одна з найбільш важливих. Але в Україні інвестиційна активність інвесторів значною мірою стримується за рахунок сформованого несприятливого інвестиційного середовища. Тому проблема поліпшення інвестиційної політики у сфері АПК є надзвичайно актуальною на нинішньому етапі економічного розвитку України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання стану інвестиційного клімату України та шляхи його вдосконалення вивчали такі вчені-економісти: Н. Берзон, Л. Газуда, Г. Іваницька, Г. Мацибора, О. Рогач, Г. Спаський, Ю. Хвесик, Н. Чеботарьова, Г. Черевко та інші. Однак вирішення цієї проблеми в агропромисловому комплексі надалі залишається актуальним і потребує подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України "Про іноземні інвестиції", до іноземних інвестицій відносяться усі види цінностей,

вкладених безпосередньо іноземними інвесторами в об'єкти підприємницької й інші види діяльності з метою одержання прибутку (доходу) чи досягнення соціального ефекту [1].

Іноземні інвестиції сьогодні особливо необхідні у тих сферах економіки, активізація яких допоможе вивести її з кризового стану, зняти соціальне напруження в суспільстві. Це насамперед виробництво продуктів харчування, товарів широкого попиту та послуг, ліків та іншої життєво важливої продукції. І справа тут не лише в тому, щоб забезпечити населення необхідними товарами та послугами, але й у тому, щоб здійснити їх імпортозаміщення, звільнивши валютні ресурси, що витрачаються на імпорт товарів народного споживання або сировини для їх виробництва.

В останні роки територіальні диспропорції розміщення інвестиційного капіталу мають тенденцію до зростання. Так, на одного жителя столиці України припадає 707 дол. США іноземних інвестицій, водночас, на одного жителя Чернівецької області — 16, Хмельницької та Луганської областей — 20 дол. США. За оцінками Інституту реформ, по показниках привабливості регіонів (за підсумками 6 місяців 2010 року) по 4-х групах показників (економічний розвиток регіону, ринкова інфраструктура, фінансовий сектор, людські ресурси) були найкращі у 7 регіонах (м. Київ, а також області в порядку значення: Донецька, Дніпропетровська, Запорізька, Харківська, Одеська, Львівська). В переліку відстаючих Чернівецька, Хмельницька, Луганська, Чернігівська, Волинська області. Слід зазначити, що лідерство м. Київ пояснюється також тим фактором, що зареєстровані у столиці інвестиції вкладаються в інші регіони, тобто при оцінці регіонального аспекту необхідно брати до уваги фактор штучного перерозподілу інвестиції між регіонами [3].

Динаміка та обсяг ринку країни часто є визначальним мотивом припливу прямих інвестицій. Емпіричні дослідження свідчать, що країни з швидко зростаючими ринками є об'єктами активної інвестиційної діяльності. За кількістю споживачів (близько 45,963 млн.) Україна є потенційно великим ринком у Європі. Відносна не насиченість українського ринку після розпаду СРСР, менший рівень конкуренції робить його досить перспективним для іноземних інвесторів. До основних перепон варто віднести низький рівень доходів значної частини українського населення [5].

Вагомою перевагою інвестування коштів в економіку України є наявність деяких сприятливих чинників виробництва (табл. 1).

Таблиця 1

Основні чинники привабливості інвестиційного клімату в Україні [2]:

Чинники	Характеристика
Природні ресурси	Україна має значні запаси багатьох видів сировинних ресурсів (вугілля, залізна та марганцева руди, сірка, ртуть, титан, уран, граніт, мрамур, мінеральні солі, гіпс, алебастр тощо) і відповідну добувну та транспортну інфраструктуру.

Фізичний капітал	Конкурентними перевагами економіки є наявність масштабних основних виробничих фондів, які забезпечують можливість принаймні первинної обробки сировини та матеріалів. Україна має також багатогалузеву обробну промисловість із значними основними фондами.
Людський капітал	Україна входить до групи провідних країн світу щодочисельності освічених людей.
Наука і технології	Україна характеризується достатньо високим рівнем науково-дослідних розробок у багатьох галузях науки і техніки та наявністю значного науково-технічного потенціалу. Україна також має високий показник використання Інтернет на душу населення, хоча доступність комп'ютерів є нижчою за аналогічний світовий показник.
Інфраструктура	Серед інших переваг розміщення для прямих інвестицій слід зазначити рівень розвитку інфраструктури. Наявність достатньо розвинутої регіональної транспортної інфраструктури – трубопроводів, транзитних терміналів, залізниць і автомобільних доріг, мереж електропередач.

При прийнятті рішення про розміщення виробництва в тій чи іншій країні іноземний інвестор, насамперед оцінює її потенційний інвестиційний ринок. Визначення інвестиційної привабливості країни належить до числа складних завдань. Міжнародні агентства як основні параметри використовують макроекономічні показники, а саме: динаміку приросту ВВП, обслуговування внутрішнього та зовнішнього боргу та ін.

Так, за рейтингом Economist Intelligence Unit (EIU), Україна за показниками якості бізнес – середовища посідає 75 місце серед 82 країн. Попри прогнози цієї організації щодо певного зростання рейтингу протягом 2007 – 2011 рр. (на 5 позицій), Україна й надалі суттєво відстає від основних конкурентів за іноземні інвестиції на світовому ринку [4].

За оцінками Міністерства економіки, загальна потреба в інвестиціях для структурної перебудови економіки України становить від 140 до 200 млрд. дол. США, а щорічна потреба – близько 20 млрд. дол. США. Обсяг необхідних іноземних інвестицій в економіку України становить 40 – 60 млрд. дол. США. За оцінками експертів Світового банку, для досягнення рівня США Україні потрібно загалом 4 трлн. дол. США.

З початку 2011 року спостерігається поступове відновлення позитивної динаміки економічного зростання. Так, за попередньою оцінкою Держкомстату у IV кварталі 2011 року (до відповідного періоду 2010 року) зростання ВВП становило 4,6%, що підтверджує факт просування економіки України уперед на шляху до виходу з кризи [8].

Як зазначає Семикіна К.В., серед проблем макроекономічного характеру, які є основними проблемами залучення інвестицій в сільське господарство, можна виділити декілька груп (табл. 2).

Серед макроекономічних чинників, які не сприяють залученню інвестицій, слід визнати: недосконалість нормативно-правової бази, значний

рівень тінізації економіки та корупції, високий рівень податків, відсутність налагодженої системи збуту продукції тощо. Економічна ситуація в країні характеризується достатньо високим рівнем ризику для інвесторів. Формуванню ємного ринку не сприяє низька платоспроможність населення.

Таблиця 2

Характеристика факторів, які є основними
проблемами залучення інвестицій [3]

Фактори	Характеристика
Соціально-економічні	В Україні до цього часу не сформована чітка стратегія розвитку економіки, не визначені основні напрями та заходи щодо її реалізації. Першочергового вирішення потребує велика низка питань, але через відсутність достатньої кількості ресурсів підтримка цих пріоритетів не здійснюється достатньою мірою. Природно, це викликає певне непорозуміння з боку іноземних інвесторів, насамперед щодо питань розвитку підприємництва, формування дієвої інфраструктури у сільській місцевості, інформаційного розвитку, започаткування купівлі-продажу землі, іпотечного кредитування, підвищення рівня доходів та подолання бідності населення.
Політичні	. На думку деяких закордонних експертів в Україні залишається високою вірогідність політичних ризиків, що не сприяє залученню інвестицій. Ці ризики, крім іншого, обумовлені певною непослідовністю щодо напрямків і моделей міжнародної інтеграції України, зміною законодавства в сфері інвестицій і підприємництва тощо. Постійна політична боротьба за владу, і як наслідок, зміна керівництва країни призводить до постійної зміни «правил гри», у томі числі у сфері інвестування. За таких нестабільних умов ризиковість інвестиційного проекту зростає.
Організаційно-інформаційні	Наявність відповідної та достовірної інформації, обізнаність про стан справ і перебіг процесів завжди є необхідною умовою для прийняття виважених рішень. Для прийняття рішення про інвестування АПК України потенційним іноземним інвесторам вкрай необхідно чітко орієнтуватися не лише у відповідному законодавчому полі України, а і отримувати економічну, наукову, кон'юнктурну, та фінансову інформацію, а також інформацію про умови виробництва та збуту сільськогосподарської продукції в різних природно-кліматичних зонах України.
Екологічний фактор	Інвестиційна привабливість земель сільськогосподарського призначення в Україні сильно різниться в залежності від екологічного стану територій та регіональних природно-кліматичних умов. Інвестори не зацікавлені вкладати гроші в сільськогосподарське виробництво на малопродуктивних, еродованих або забруднених землях. Тому відповідь на питання, чому іноземні інвестиції не ідуть в Україну, треба шукати також і в сучасному стані українських земельних ресурсів.

Головним чинником зниження активності інвестиційного процесу в аграрному секторі слід вважати відсутність довгострокового кредитування. Через відсутність відповідної застави, сезонність і ризикованість сільськогосподарського виробництва банки не можуть забезпечити сільськогосподарські підприємства середньо-та довгостроковими кредитами. За такої ситуації лізинг є одним з доступних та ефективних способів фінансування придбання сільськогосподарської техніки й обладнання.

Вінницька область належить до регіонів середньої інвестиційної привабливості. Інвестиційний клімат області має таку характеристику:

- загально – економічний потенціал значно нижчий;
- гірше розвинена інвестиційна і комерційна інфраструктура;
- достатньо розвинене сільське господарство, високий рівень забезпеченості кадрами сільгоспвиробництва;
- середній рівень споживання товарів та послуг населенню.

Пріоритетними напрямками інвестування є:

- аграрний сектор економіки: виробництво сільгосппродукції, переробка сільгоспсировини, виробнича інфраструктура сільське господарство;
- сільськогосподарське виробництво;
- житлове будівництво.

За 9 місяців 2011р. в економіку області іноземними інвесторами вкладено 17,6 млн.дол. США прямих іноземних інвестицій (акціонерний капітал).

Основною формою залучення капіталу були грошові внески, частка яких склала 99,5% вкладеного обсягу. Крім того, капітал нерезидентів в області зріс за рахунок внесків у вигляді рухомого і нерухомого майна.

Приріст іноземного акціонерного капіталу в економіці області, з урахуванням його переоцінки, утрат і курсової різниці, за січень–вересень 2011р. склав 17,3 млн.дол. США.

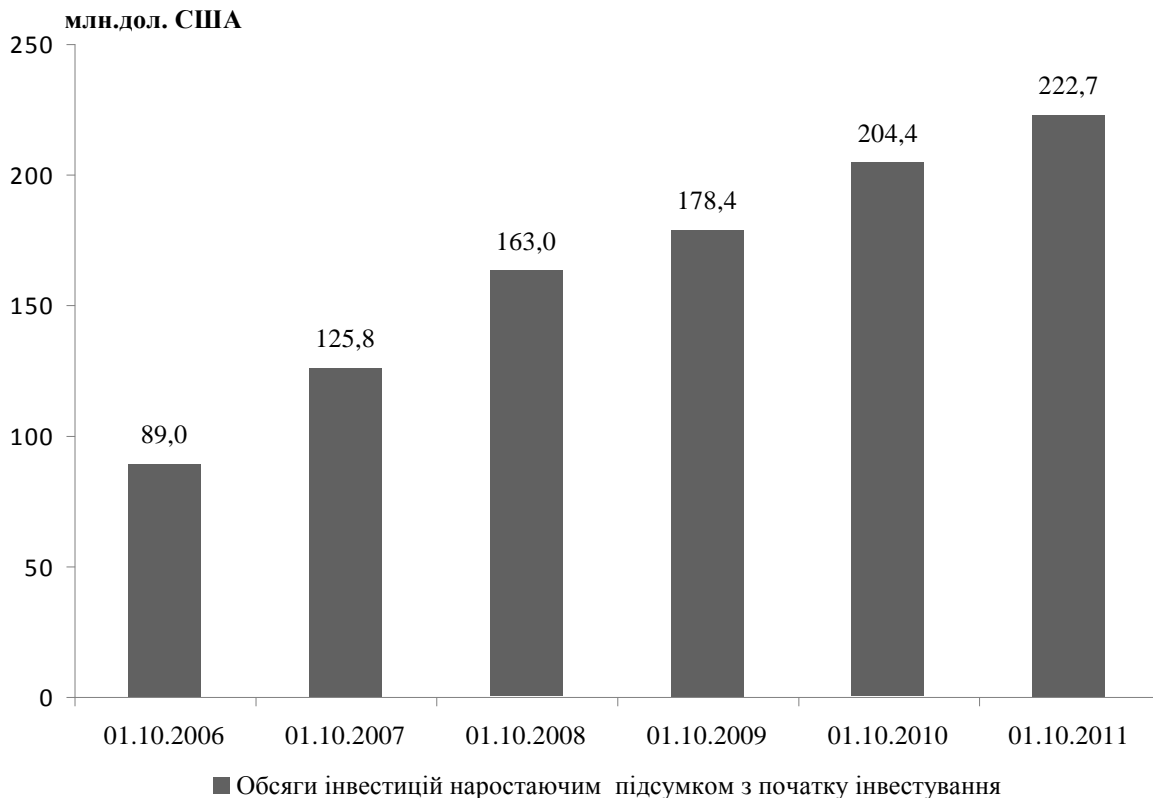
Найбільші обсяги приросту іноземного капіталу за січень–вересень 2011р. досягнуто на підприємствах м.Вінниці (11,3 млн.дол.), Козятинського (2,8 млн.дол.) та Бершадського (1,0 млн.дол.) районів.

Обсяг прямих інвестицій (акціонерний капітал) з Вінницької області в економіку країн світу станом на 01.10.2011р. склав 163,2 тис.дол. США [7].

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерний капітал), спрямованих в економіку області, на 1 жовтня 2011р. склав 222,7 млн.дол., що на 8,4% більше обсягів інвестицій на початок року, та в розрахунку на одну особу становив 135,9 дол. [6]. (рис.1.)

Рис. 2. Прямі іноземні інвестиції у Вінницьку область

Потенційно наша країна, володіючи значним внутрішнім ринком, розгалуженим промисловим і сільськогосподарським потенціалом, багатими та різноманітними природними ресурсами, а також вигідним геополітичним розташуванням, може стати одним із провідних європейських реципієнтів інвестицій другого десятиліття 21 століття. Україною успадкована потужна інфраструктура виводу добутої сировини, металів, хімічних добрив та зернових на світові ринки. Це нафто- і газопроводи, портове господарство, залізниця тощо. Країна здатна абсорбувати додатковий капітал, маючи, по-перше, людські ресурси (трудові, управлінські, адміністративні), що володіють навичками, необхідними для перетворення інвестиційних засобів (заощаджень) у реальні інвестиції, по-друге – ефективний платоспроможний попит на продукцію, вироблену в результаті інвестицій.

Висновки. В подальшому розвитку економіки іноземні інвестиції відіграють головну роль. Оскільки держава буде сама не в змозі повністю фінансово забезпечити всі підприємства. На нашу думку збільшення інвестицій в економіку України буди сприяти підвищенню її економічного стану на фоні

провідних країн світу, а також створювати їм конкуренцію на різних ринках збуту. Але і досі існують певні проблеми, які потребують нагального вирішення:

- законодавство нашої країни не зовсім досконале, для здійснення інвестиційної діяльності та не містить усіх аспектів її здійснення;
- для збільшення припливу прямих іноземних інвестицій необхідна стабільність банківської системи;
- необхідно формувати відповідну ринкову інфраструктуру, поліпшити середовище на фінансовому ринку, в тому числі на ринку цінних паперів;
- відсутність надійної інвестиційної історії, що формується роками внаслідок успішних капіталовкладень інвесторів
- жорстке регулювання малого та середнього бізнесу;
- обмеженість державних підприємств, що підлягають приватизації, і в яких зацікавлені потенційні інвестори;
- незабезпечення усім суб'єктам економічних відносин, у тому числі й іноземним інвесторам, рівних економічних прав і свобод у здійсненні фінансово – економічної діяльності.